

Sygn. akt III AUa 1525/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Salańska - Szumakowicz
Sędziowie:	SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska SSA Jerzy Andrzejewski (spr.)
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2015 r. w Gdańsku

sprawy Sądu Okręgowego w Elblągu

z udziałem zainteresowanej J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji Sądu Okręgowego w Elblągu

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 czerwca 2014 r., sygn. akt V U 277/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od Sądu Okręgowego w Elblągu na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 135,00 (sto trzydzieści pięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 1525/14

UZASADNIENIE

Płatnik składek- Sąd Okręgowy w Elblągu odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 26.06.2012 r., nr (...) dotyczącej określenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne dla ubezpieczonej J. K..

W zaskarżonej decyzji organ rentowy stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia J. K. podlegającej ubezpieczeniom jako pracownika u płatnika składek Sądu Okręgowego w Elblągu wynosi: -12.2007 r. po 3453,80 zł na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i 2911,21 zł na

ubezpieczenie zdrowotne; -12.2008 r. po 6461,87 zł na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i 5873,90 zł na ubezpieczenie zdrowotne; -12.2009 r. po 4043,84 zł na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i 3489,43 zł na ubezpieczenie zdrowotne; -12.2010 r. po 3701,52 zł na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i 3194,04 zł na ubezpieczenie zdrowotne; -12.2011 r. po 3701,52 zł na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i 3194,04 zł na ubezpieczenie zdrowotne.

Płatnik składek domagał się uchylenia zaskarżonej decyzji i umorzenia postępowania w sprawie zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że płatnik składek przyznając poszczególnym pracownikom pomoc socjalną kierował się innymi niż wynikającymi z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych kryteriami udzielenia pomocy. W piśmie procesowym datowanym na dzień 31.05.2013 r. odwołujący dokonał modyfikacji odwołania i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie wysokości podstawy naliczenia składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zgodnie z zadeklarowanymi przez odwołującą wysokościami.

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów postępowania procesowego, zaś w uzasadnieniu tych wniosków przytoczył analogiczną argumentację jaka została podana w zaskarżonej decyzji.

Uczestnik J. K. nie zajęła stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2014 roku Sąd Okręgowy w Słupsku - V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w pkt. I. oddalił odwołanie, w pkt. 2 II. zasądził od Sądu Okręgowego w Elblągu na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne. W okresie objętym sporem obowiązywały u płatnika składek: - od dnia 01.03.2007 r. – Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w okręgu Sądu Okręgowego w Elblągu, który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 h) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych), w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Należy też dodać, że według punktu 11 ppkt a) zawartego w części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób; - od dnia 14.03.2008 r. - Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Sądzie Okręgowym w Elblągu, który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 h) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych) w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Według punktu 11 ppkt a) zawartego w

części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób; - od dnia 01.04.2009 r. - Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Sądzie Okręgowym w Elblągu, który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 i) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych) w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznawania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Według punktu 11 ppkt a) zawartego w części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób. Regulamin Świadczeń Socjalnych nie określa zasad oraz wysokości bonów przyznanych pracownikom w 12/2007, 12/2008, 12/2009, 12/2010 i 12/2011. Każdorazowo w okresie przedświątecznym wysokość bonów dla pracowników była wyrażana decyzją administracyjną kierownictwa Sądu. Dzielono pracowników w grupy: pracownicy obsługi, administracyjni, sędziowie, asystenci, kuratorzy, co umożliwiło zróżnicowanie wysokości bonów od wysokości zarobków. Było to jedyne kryterium ustalenia wysokości bonów. W żaden sposób nie była badana sytuacja życiowa, materialna pracowników Sądu. Nie były składane żadne oświadczenia pracowników informujące o dochodzie na członka rodziny. Płatnik w miesiącach 12/2007, 12/2008, 12/2009, 12/2010 oraz 12/2011 nie obliczył i nie rozliczył składek na ubezpieczenia od wysokości przyznanych bonów finansowanych ze źródeł Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Przy przyznawaniu i otrzymaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, a wydawano bony różnicując ich wysokość ze względu na grupy pracownicze. Pozwany przyjął, że są to zatem świadczenia dodatkowe pracodawcy a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych i nie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Bony świąteczne z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników, rencistów i emerytów przyznawane były zawsze w grudniu. Potencjalnie uprawnionych do korzystania z usług i dopłat ze środków ZFŚS w Sądzie Okręgowym w Elblągu, są osoby: - bardzo dobrze i dobrze sytuowane – sędziowie i referendarze, którym ze względu na kryterium dochodowe przysługują najniższe bony; - w stosunkowo dobrej sytuacji życiowej – urzędnicy, kuratorzy, asystenci sędziego, które ze względu na kryterium dochodowe uzyskują bony w średniej wysokości; - w trudnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej – inni pracownicy (obsługa), korzystający z możliwie najwyższych bonów. Dla poszczególnych grup pracowniczych przyjęto przy podziale bonów świątecznych następujące kryteria dochodowe: -Dla I grupy, dla której zaliczono sędziów, kuratorów, referendarzy i dyrektora są dochody z wynagrodzenia za pracę od 7.000 zł do 10.000 zł; -Dla II grupy, do której zaliczono urzędników sądowych i asystentów sędziego dochody z wynagrodzenia za pracę wynosiły od 1.800 zł do 6.999 zł; -Dla III grupy, do której zaliczono innych pracowników, dochody za pracę wynosiły od 1.000 zł do 1.799 zł. Zainteresowana J. K. została zakwalifikowana do II grupy, z wynagrodzeniem: -2007 r.- 2817,30 zł; -2008 r.- 5211,20 zł; -2009 r.- 3219,24 zł; -2010 r.- 3251,52 zł; -2011 r.- 3251,52 zł. Sprawa analogiczna tocząca się początkowo przed tut. Sądem Okręgowym między tym samym płatnikiem składek a organem rentowym, a innymi zainteresowanymi została prawomocnie zakończona wyrokiem z dnia 03.12.2013 r., w sprawie III AUa 1539/13, przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, który zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz zasądził od Sądu Okręgowego w Elblągu na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności dokumenty dołączone do odwołania w postaci zarządzeń Prezesa Sądu Okręgowego w Elblągu oraz regulaminów gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych obowiązujących w SO w Elblągu w spornych okresach wykazały, że wypłaty dokonane w latach 2007-2011 na rzecz zainteresowanej J. K. nie były uzależnione od sytuacji rodzinnej i majątkowej osoby upoważnionej do korzystania z funduszu. Stosownie do treści § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis ten nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom „w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy z dnia 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 592 ze zm.) oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej. Stosownie do art. 8 ust. 2 w/w ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych „zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów”. Wydany na tej podstawie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2012 r., I UK 140/12, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160; z dnia 23.10.2008 r., II PK 74/08 oraz z dnia 20.08.2001 r., I PKN 579/00, OSNAPIUS 2003 nr 14, poz. 331). Skoro określa on także „zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu”, jest więc wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Taki zaś charakter - pomocy finansowej - miały przyznane świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia, stanowiąc ulgowe świadczenia w rozumieniu art. 8 ust. 1 tej ustawy. Oznacza to, że ocena zgodności wydatkowanych środków z opisanymi wyżej regulaminami powinna obejmować w niniejszej sprawie także i to, czy przyznanie świadczeń odbyło się w ramach obowiązującej procedury. Można się zgodzić ze stwierdzeniem, że o ile zbliżona sytuacja materialna i rodzinna pracowników prowadzi do oceny, że przyznanie im omawianych świadczeń w tej samej wysokości nie narusza art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, o tyle winna być ona rozpatrywana indywidualnie w sposób przewidziany w regulaminie. Przyznanie zaś świadczenia poza wymaganym trybem - nawet za ewentualną zgodą organizacji związkowej, co jednak nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego - oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tak też Sąd Najwyższy we wskazanym wyżej wyroku z dnia 20.06.2012 r., I UK 140/12, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160). Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jakie obowiązywały u płatnika składek w okresach objętych sporem przewidywały, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów. Wysokość bonów miała różnicować grupa pracownicza. Jednakże regulaminy stanowiły, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona miała być od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a podstawę do przyznania świadczeń stanowić miał średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej za okres ostatnich trzech miesięcy. Przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób. Wobec powyższych postanowień regulaminów należało uznać, że zróżnicowanie przez płatnika

składek wartości bonów świątecznych jedynie w zależności od grupy pracowników, do której przynależała dana osoba, co nastąpiło zgodnie z zarządzeniami Prezesa Sądu Okręgowego w Elblągu nr 160/07 z dnia 30 października 2007 roku, 112/08 z dnia 28.10.2008 r., nr 231/09 z dnia 21.10.2009 r., nr 197/10 z dnia 03.11.2010 r. oraz nr 257/11 z dnia 31.10.2011 r. stanowiło naruszenie postanowień regulaminów oraz ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zarówno w/w ustawa w art. 8 ust. 1, jak i regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (w punkcie 2 części II) wymagały, aby przyznawanie świadczeń dla osób uprawnionych następowało z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Prezes Sądu Okręgowego w Elblągu wydając zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego dla osób uprawnionych całkowicie pominął ocenę ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wymagały od płatnika składek ustalenia wartości bonów towarowych w oparciu o ustaloną sytuację życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, przy czym przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób. Wydane przez płatnika zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego w sposób oczywisty naruszyły powyższe kryteria, gdyż wartość bonu ustalono w oparciu o przynależność pracownika do danej grupy pracowników (sędziowie, asesory, referendarze, asystenci sędziego, pracownicy administracji, kuratorzy, aplikanci, pracownicy obsługi, renciści i emeryci, sędziowie w stanie spoczynku). Nie zastosowano zatem określonego w regulaminach kryterium dochodowego na członka rodziny. Przedstawiona wyżej podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku wskazuje, że sporne świadczenie przyznane zostały nie tylko bez zachowania indywidualnej oceny każdego przypadku, ale także poza trybem wynikającym z postanowień Regulaminów. W istocie zatem sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tych Regulaminów, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. W niniejszej sprawie przedmiot sporu dotyczył świadczeń socjalnych w postaci bonów świątecznych, gdzie konieczne było uzależnienie ich wysokości od kryterium socjalnego. Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że wydana przez organ rentowy decyzja odpowiada prawu. W tych okolicznościach, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie o czym orzekł pkt I w sentencji wyroku. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 6 ust 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 -pkt II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł płatnik Sąd Okręgowy w Elblągu, zaskarżając go w całości i zarzucając: 1. Naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, a mianowicie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998r w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz 1106 ze zmianami), w taki sposób , że treść powołanej normy przesądzającej o tym, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne nie stanowi przychodu w postaci świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych „na cele socjalne i w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, jest rozumiana w ten sposób, że ramy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych są wyznaczone przez przepisy ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz regulaminy gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które są w ocenie sądu na podstawie art.9 K.p. źródłami prawa pracy powszechnie obowiązującymi i naruszenie trybu przyznawania świadczeń określonego tymi regulaminami oznacza również naruszenie normy art.8 ust 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Podczas gdy w ocenie skarżącego § 2 ust. 1 pkt 19 jest normą zupełną, której wykładnia językowa wskazuje, że przepis ten zwalnia z obowiązku składkowego wszystkie świadczenia przeznaczone na jedną z form działalności socjalnej (art.2 pkt 1 ustawy o ZFŚS), pod warunkiem wydatkowania ich ze środków zgromadzonych przez ZFŚS, co oznacza, że pozwany ma prawo do kontroli płatnika składek w zakresie; po pierwsze, czy świadczenia pochodzą ze środków przeznaczonych przez pracodawcę na cele socjalne, po drugie, nie ma co do zasady znaczenia, czy zostały one redystrybuowane w oparciu o kryteria określone w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, po trzecie, następuje to pod warunkiem, że zgromadzenie

i wydatkowanie środków nastąpiło w obrębie funkcjonowania ZFŚS. 2. Naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie uznanie przez Sąd, że na podstawie art.9 kodeksu pracy, regulamin gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy, uprawniające pozwanego do kontroli zasad i trybu podziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, podczas gdy podstawą prawną decyzji administracyjnej organu ZUS mogą stanowić tylko i wyłącznie przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a organ ubezpieczeniowy może dokonywać kontroli obliczenia pobrania i odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne tylko i wyłącznie na podstawie źródeł prawa powszechnie obowiązujących określonych w art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a przyznanie przez sąd prawa kontroli wykonania przez płatnika obliczenia składek na ubezpieczenie przez organu ZUS dokonywana na podstawie zakładowego regulaminu gospodarowania środkami funduszu socjalnego narusza art.92 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który zabrania delegowania uprawnień stanowienia prawa powszechnie obowiązującego. 3. Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wydaną decyzję, a mianowicie art. 6 K.c w związku z art. 232, 233 i 244 K.p.c. przez przerzucenie obowiązku wskazywania dowodów na ubezpieczonego, przy jednoczesnym przyjęciu wszystkich twierdzeń pozwanego za prawdziwe, w sytuacji gdy deklaracji skarżącego- płatnika składana na podstawie art.46-47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, korzysta podstawie art.244 § 2 K.p.c. z domniemania prawdziwości, bowiem dokument ten na podstawie art. 3a § 1 pkt 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2002r. Nr 110, poz. 968 ze zmianami), stanowi tytuł wykonawczy dla organu egzekucyjnego, którym jest na podstawie art.19 § 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, dyrektor oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Naruszenie to stanowi złamanie zasady równości stron w procesie i miało wpływ na wydany wyrok ponieważ z uzasadnienia decyzji organu ZUS wynika twierdzenie pozwanego że płatnik składek wydał boni różnicując ich wysokość z podziałem na grupy pracownicze, ale przy przyznaniu boni nie uwzględniano jednak sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z ZFŚS a to twierdzenie w toku kontroli i postępowania sądowego nie było stwierdzone żadnym dowodem, a więc istniało domniemanie prawidłowości ustalenia składki, którego to domniemania w toku postępowania pozwany nie obalił. Mając powyższe podstawy apelacyjne na względzie ubezpieczony wniósł o uchylenie wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wniósł nadto o zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie apelacyjne. W uzasadnieniu apelujący umotywował podniesione zarzuty i wnioski, w szczególności kwestionując dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę charakteru przyznanych w poszczególnych latach boni.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja płatnika składek nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia, czy zaszyły przesłanki do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanej J. K., podlegającej ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu jako pracownik Sądu Okręgowego w Elblągu, otrzymanych przez nią w miesiącu grudniu w latach 2007 – 2011 r. świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci boni świątecznych.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPIUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Zajmując stanowisko w przedmiocie zarzutu naruszenia § 6 k.c. w zw. z art. 233 i 244 k.p.c. poprzez nieuprawnione przerzucenie ciężaru dowodu na płatnika składek w sytuacji, gdy złożenie przez niego deklaracji, korzystających - zdaniem apelującego - jako dokument urzędowy z domniemania prawdziwości wymagało, w jego ocenie, obalenia tegoż domniemania przez pozwany organ rentowy Sąd Apelacyjny stwierdza, iż zarzut ten nie zasługuje na uwzględnienie.

Chybiona jest argumentacja płatnika składek, jakoby deklaracja rozliczeniowa sporządzana i przekazywana przez płatnika składek organowi rentowemu stanowiła dokument urzędowy w rozumieniu art. 244 k.p.c.

Przepis art. 244 k.p.c. stanowi, iż dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (§ 1). Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do dokumentów urzędowych sporządzonych przez organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje pozarządowe w zakresie zleconych im przez ustawę spraw z dziedziny administracji publicznej (§ 2).

Nie ma wątpliwości, że brak jest możliwości zakwalifikowania deklaracji rozliczeniowych sporządzonych przez Sąd Okręgowy w Elblągu jako płatnika składek jako dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. Dokument ten nie ma bowiem związku z działaniem Sądu Okręgowego w Elblągu jako organu państwowego (analogicznie - w odniesieniu do organu administracji publicznej - wyrok SN z dnia 20 lutego 1991 r., I PR 422/90, PUG 1991, nr 11-12, s. 230; wyrok SN z dnia 17 maja 1996 r., I PRN 40/96, Prok. i Pr.-wkł. 1996, nr 10, s. 58).

Analizując natomiast treść art. 244 § 2 k.p.c. wskazać należy, iż przepis ten nie obejmuje swoim zakresem podmiotowym Sądu Okręgowego w Elblągu jako płatnika składek / pracodawcy. Do organizacji zawodowych, o których mowa w art. 244 § 2 k.p.c., zalicza się bowiem związki zawodowe, izby gospodarcze, organizacje rolnicze, organizacje pracodawców, organizacje rzemieślnicze i stowarzyszenia osób wykonujących ten sam lub podobny zawód, np. Stowarzyszenie (...). Organizacje samorządowe to z kolei "organizacje osób, które połączyły się w samorząd na zasadzie korporacyjnej, wykonując - za zgodą państwa - ogół czynności z zakresu administrowania powierzonym im odcinkiem życia społecznego". Na przykład organizacje samorządu adwokackiego, lekarskiego, samorządu sędziów. Jako organizacje spółdzielcze należy zaś rozumieć spółdzielnie (art. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848), spółdzielcze związki czyli związki rewizyjne (art. 240-242 pr. spół.) i związki gospodarcze (art. 243 pr. spół.). Inne organizacje społeczne, o których mowa w art. 244 § 2 k.p.c., to stowarzyszenia o charakterze niezawodowym, np. Polski Związek Wędkarski (por. K. Knopek, Dokument w postępowaniu cywilnym, Ławica, 1993).

Odrębne przepisy prawa mogą nadawać określonym pismom moc dowodową dokumentu urzędowego. Zgodnie z art. 2 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (j. t. Dz. U. z 2014 r. Nr 164 ze zm.) czynności notarialne dokonane przez notariusza zgodnie z prawem mają charakter dokumentu urzędowego. Moc dowodową dokumentów urzędowych mają również niektóre dokumenty określone w innych ustawach szczególnych, np. w ustawie z dnia 29 lipca 1997 r. - Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.). Brak jest natomiast regulacji prawnej, która przyznawałaby moc dowodową dokumentów urzędowych deklaracjom rozliczeniowym sporządzanym przez płatnika składek.

Nawiązując do zawartego w apelacji twierdzenia, iż deklaracja rozliczeniowa nie jest dokumentem prywatnym, gdyż zawiera oświadczenie wiedzy, a nie woli, Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że pojęcie dokumentu nie jest zależne od jego treści. Oczywiście nie jest dokumentem zbiór bezsensownych zdań lub słów, które nie wyrażają żadnej myśli ludzkiej, np. wyrazy pisane w ramach ćwiczeń ortograficznych. Nie stanowi też dokumentu sam tylko podpis. Dokument musi zawierać jakąś treść - może to być zarówno oświadczenie woli, jak i wiedzy. Nadto, nie ma wymogu, aby utrwałał on jedynie fakty prawnie relewantne. Dokumentem jest więc pismo, spełniające warunki formalne, także wówczas, gdy nie obejmuje tego, co tradycyjnie jest przedmiotem dowodu, czyli faktów, zasad doświadczenia bądź prawa. Artykuły 244 i 245 k.p.c. nie wprowadzają żadnych ograniczeń odnośnie do treści dokumentu. Dokument w rozumieniu prawa cywilnego procesowego to "każda wyrażona na piśmie w jakimkolwiek języku stosowanym myśl ludzka opatrzona

podpisem wystawcy, uzewnętrzniona w sposób trwały, nadający się do uwielokrotnienia oraz - przynajmniej formalnie - do zastosowania w postępowaniu cywilnym (por. K. Knopek, Dokument w postępowaniu cywilnym, Ławica, 1993).

Przesądzenie, iż deklaracje rozliczeniowe płatnika składek, sporządzone na podstawie art. 46 i 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie są dokumentami urzędowymi, o których mowa w art. 244 k.p.c., spełniają zaś warunki uznania ich za dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., prowadzi do konkluzji, że prezentowana przez płatnika składek koncepcja rozkładu ciężaru dowodu w niniejszym procesie nie jest prawidłowa.

Wbrew wywodom apelacji deklaracje rozliczeniowe nie są dokumentami urzędowymi, a zatem nie wiąże się z nimi domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w nich poświadczane. W konsekwencji na organie rentowym nie ciążył obowiązek obalenia takowego domniemania (art. 252 k.p.c.), co wiązałoby się ze zmianą rozkładu ciężaru dowodu.

W tym stanie rzeczy, ciężar dowodu w zakresie wykazania, iż bony świąteczne przyznane zainteresowanej nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne spoczywał na płatniku składek. To on bowiem z przytoczonego powyżej faktu wywodzi skutki prawne.

Przechodząc do oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego poprzez uznanie przez Sąd I instancji, że na podstawie art. 9 k.p. regulamin gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy uprawniające pozwanego do kontroli zasad i trybu podziału środków z ZFŚS, podczas gdy podstawę decyzji administracyjnej ZUS mogą stanowić wyłącznie przepisy prawa powszechnie obowiązującego, co w efekcie – zdaniem apelującego – miałyby doprowadzić do naruszenia zakazu delegacji uprawnień stanowienia prawa powszechnie obowiązującego wyrażonego w art. 92 ust. Konstytucji RP Sąd Apelacyjny na wstępie podkreśla, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma uprawnienia do ustalania wymiaru składek i ich poboru, stosownie do art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Gdyby nawet uznać, że przepis art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uprawnia organ wykonujący zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych jedynie do wydawania decyzji w zakresie prawidłowości obliczenia (wymierzenia) przez płatnika składki na ubezpieczenie społeczne, a nie w kwestii prawidłowej redystrybucji środków z funduszu socjalnego między pracowników, to podstawę do takiej kontroli dostarcza art. 86 ust. 2 tej ustawy. Przepis art. 86 precyzuje mianowicie, iż inspektorzy kontroli Zakładu przeprowadzają kontrolę wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych przez płatników składek (ust. 1). Kontrola może obejmować w szczególności prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania zobowiązany jest Zakład (ust. 2 pkt 2). Przytoczony powyżej przepis – upoważniający ZUS do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń przez płatników składek stanowi, zdaniem Sądu odwoławczego, podstawę kontroli prawidłowego zastosowania przez płatnika składek trybu przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Analogiczne stanowisko, odnoszące się do możliwości badania przez organ rentowy w sprawach o ustalenie podstawy wymiaru składek, tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień i - w ramach obowiązującej procedury - zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa prezentowane jest od dawna w judykaturze (tak np. wyrok SA w Katowicach z dnia 9 maja 2014 r., III AUa 2111/13, LEX nr 1474057).

Podstawowe znaczenie w omawianym zakresie ma jednak stwierdzenie, że zgodnie z art. 9 § 1 KP przez prawo pracy rozumie się przepisy Kodeksu pracy oraz innych ustaw i aktów wykonawczych określające prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a także - oprócz postanowień układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych - postanowienia regulaminów i statutów określające prawa i obowiązki stron stosunku pracy. Wprawdzie według art. 87 Konstytucji postanowienia zawarte w regulaminach nie stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej, to jednak obowiązują w określonych w nich zakładach pracy i z mocy art. 9 § 1 KP regulują prawa i obowiązki stron, tak jak normy prawne o randze ustawowej (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, LEX nr 78999).

Należy również podkreślić, że stosownie do treści § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis ten nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom "w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych". Ramy te zaś określają – w ocenie Sądu Apelacyjnego – nie tylko przepisy ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ale również – posiadające ustawowe oparcie - regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej.

Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych "zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów". Wydany na tej podstawie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2008 r., II PK 74/08 oraz przywołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNAPiUS 2003 nr 14, poz. 331). Skoro określa on także "zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu", jest więc wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów (vide: uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12, LEX nr 1211542).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ma zatem wątpliwości co do faktu, iż rozpoznając przedmiotową sprawę należało mieć na uwadze treść regulaminów gospodarowania funduszem socjalnym obowiązujących w spornych okresach w Sądzie Okręgowym w Elblągu i traktować je jako pozaustawowe - lecz obowiązujące - prawo pracy. Regulamin, jako akt oparty na ustawie, stanowi źródło prawa pracy w rozumieniu art. 9 KP, to znaczy akt o charakterze normatywnym, ustanawiający prawa i obowiązki, które mogą być egzekwowane przez uprawnione podmioty.

Przechodząc do meritum sprawy Sąd Apelacyjny na wstępie wskazuje, iż rozstrzygnięcie spornych między stronami kwestii wymagało ustalenia, czy bony świąteczne są ulgowymi usługami i świadczeniami w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. Nr 70 z 1996 r., poz. 335 ze zm.), a jeśli tak, to czy w stanie faktycznym niniejszej sprawy pracodawca zachował zasady ich przyznawania wskazane w powyższych przepisach, jeżeli zaś nie – jakie ma to znaczenie dla oskładkowania, mając na uwadze przepisy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161 z 1998 r., poz. 1106 ze zm.), zgodnie z którymi podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 18 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa między innymi w art. 4 pkt 9 (przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych). Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi natomiast, że za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty

za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

W oparciu o delegację zawartą w art. 21 ustawy systemowej, Minister Pracy i Polityki Socjalnej wydał w dniu 18 grudnia 1998 r. rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106), w którym w § 2 wymienione zostały przychody nie stanowiące podstawy wymiaru składek. W pkt 19 powyższego paragrafu rozporządzenie wskazuje na świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Regulacja przyznawania świadczeń z powyższego funduszu została zawarta w ustawie z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 poz. 592 ze zm.). Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez działalność socjalną należy rozumieć usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Natomiast samo przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnione zostało - w myśl art. 8 ust. 1 ustawy - od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasada ta nie przewiduje żadnych wyjątków w tym zakresie i nie może jej zmienić nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określający zasady wykorzystywania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w tym ich podział na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz warunki ich przyznawania. Odejścia od tej zasady nie uzasadnia również zgodne życzenie załogi danego zakładu pracy. Każdorazowe udzielenie pomocy zarówno rzeczowej, materialnej, jak i finansowej powinno być więc poprzedzone wcześniejszą weryfikacją sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej osoby ubiegającej się o świadczenie.

Ustalanie zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasad przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej - zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - powierzono pracodawcy w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest wewnątrzzakładowym aktem normatywnym konkretyzującym i rozwijającym określone w ustawie zasady gospodarowania środkami funduszu, przeznaczania środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznawania indywidualnych świadczeń socjalnych. Swoboda regulacji w regulaminie reguł przyznawania indywidualnych świadczeń oraz dysponowania środkami funduszu jest natomiast zawsze ograniczona zasadą ustanowioną przez ustawodawcę w powoływanym już art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, którego postanowienia nie mogą być z kolei sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, to jest uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Oznacza to, że osoby w gorszej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej powinny otrzymać świadczenie w wyższej wysokości lub też, jeżeli środki przeznaczone na tego rodzaju formę pomocy są ograniczone, mieć pierwszeństwo w przyznawaniu świadczeń. Kryteria socjalne nie pozwalają na przyznanie świadczeń o jednakowej wartości wszystkim uprawnionym. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie zawiera przepisu upoważniającego do tworzenia zasad podziału funduszu stojących w sprzeczności z przepisem art. 8 ust. 1 ustawy, jest to więc przepis bezwzględnie obowiązujący. Należy zatem stwierdzić, że ustawa ta nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Byłoby to bowiem w istocie przyznawanie tym osobom dodatku do wynagrodzenia (zob. monografia Anny Martuszczyk, Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, ABC 2007). Sąd Najwyższy stoi w tym zakresie na jednoznaczny stanowisku podkreślając, że przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art.

1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy (wyrok z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, Lex nr 448821). To pracodawca jako organ administrujący funduszem ponosi odpowiedzialność za poprawność wydatkowania jego środków, które muszą być zgodne z celem funduszu. Takim celom powinien odpowiadać również regulamin.

Obowiązkową treść regulaminu – jak wynika z treści art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych – stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia "działalność socjalna", zawartą w art. 2 pkt 1 u.z.f.ś.s. Nadto omawiany przepis wymaga, aby zasady i warunki określone w regulaminie uwzględniały zasadę przyznawania świadczeń na podstawie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Mając na uwadze treść przytoczonych powyżej regulacji prawnych, nie można zgodzić się z poglądem prezentowanym przez płatnika składek, iż § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe jest normą „zupelną”, która winna stanowić samodzielną podstawę rozstrzygnięcia zarówno przez organ rentowy, jak i Sąd rozpatrujący odwołanie od decyzji ZUS, a do którego to wniosku doprowadziła apelującego teoria o primacie wykładni językowej w prawie ubezpieczeń społecznych, co uzasadnia w zasadzie pominięcie wniosków płynących z wykładni systemowej i celowościowej.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie nie podziela przyjętej przez apelującego koncepcji wykładni wskazując, że jakkolwiek prawdą jest, iż na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych wykładni przepisów należy dokonywać w sposób ścisły, to nie oznacza to rezygnacji ze stosowania – obok dyrektyw wykładni językowej – dyrektyw interpretacyjnych wykładni systemowej i celowościowej.

W realiach niniejszej sprawy posłużenie się wykładnią systemową jest zaś konieczne. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, iż przepis § 2 ust. 1 pkt 19 stanowiący o wyłączeniu z podstawy wymiaru składek świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zamieszczony został w akcie prawnym o randze rozporządzenia, a zatem ze swojej istoty nie można mu przypisywać samodzielnego charakteru. Nadto, w przedmiotowym rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. nie zdefiniowano ani pojęcia celu socjalnego, ani zasad tworzenia i funkcjonowania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Właściwe odkodowanie znaczenia § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia wymaga zatem odwołania się do przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jak już wyżej wskazano, ustawa ta określa zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego funduszu, natomiast w art. 2 pkt 1 tej ustawy zdefiniowane zostało pojęcie działalności socjalnej. Z kolei przepis art. 8 ust. 1 ustawy jednoznacznie wiąże przyznawanie ulgowych usługi świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Przepis art. 8 ust. 2 ustawy stanowi zaś, iż zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków na fundusz na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Pominięcie wskazanych powyżej regulacji prawnych uniemożliwiłoby w konsekwencji stosowanie normy wynikającej z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r.

W tym miejscu Sąd odwoławczy zwraca uwagę, iż sam płatnik składek przyznał w odwołaniu, iż istotne jest, czy przy przyznawaniu świadczeń z ZFŚS pracodawca kierował się sytuacją życiową i majątkową uprawnionych (ostatni akapit na str. 6 odwołania), ustalając ją jednak błędnie wyłącznie na podstawie charakteru ich zatrudnienia i związanej z tym zatrudnieniem wysokością wynagrodzenia, a pomijając tak istotne czynniki, jak np. liczba domowników i ich dochody czy też dodatkowe dochody samego uprawnionego. Ustalenie wyłącznie ww. okoliczności nie wyczerpuje

wymaganego przez art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Doświadczenie życiowe wskazuje, że jest mało prawdopodobne, aby dwie osoby uprawnione - nawet zajmujące takie samo stanowisko pracy w danym zakładzie pracy - postawały w jednakowej sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej, a tylko taka lub bardzo zbliżona pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej należy więc taką możliwość wykluczyć, gdy uprawnionych jest kilkadziesiąt czy wręcz kilkaset osób. Z tych samych względów nie można przyjąć, że wystarczająca jest „ogólna znajomość” sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, znana pracodawcy przy okazji udzielania innych świadczeń ZFŚS, na co powoływał się apelujący. Płatnik składek w toku procesu podnosił, iż znana mu była sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracowników, między innymi w związku z oświadczeniami składanymi przez nich przy okazji udzielania innych świadczeń z ZFŚS, jednakże okoliczność ta – abstrahując nawet od kwestii aktualności tych danych na chwilę ustalania uprawnień poszczególnych pracowników do otrzymania bonów świątecznych - pozostała nieudowodniona. Nie ulega wątpliwości, że gdyby pracownicy, w związku z wydawaniem bonów z okazji Świąt Bożego Narodzenia – złożyli stosowne oświadczenia w przedmiocie swojej sytuacji rodzinnej, życiowej i majątkowej i oświadczenia te stanowiłyby podstawę do przyznania im bonów w konkretnej wysokości, za wykazaną należałoby uznać przesłankę badania kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Takich dowodów płatnik składek jednak nie zaoferował ani nie wykazał w żaden inny sposób, że dokonał analizy sytuacji rodzinnej, życiowej i majątkowej osób uprawnionych do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych.

Nie ma racji apelujący podnosząc, iż wystarczy zachowanie któregokolwiek z ww. kryteriów. Nie powinno przy tym budzić wątpliwości, iż fakt wprowadzenia jakiegokolwiek zróżnicowania – a w stanie faktycznej niniejszej sprawy czynnikiem różnicującym była de facto przynależności do konkretnej grupy zawodowej – nie jest wystarczający dla uznania za spełnione kryterium socjalnego z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie świadczy wprowadzenie. Apelujący powołuje się w powyższym względzie na stanowisko prezentowane przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku, zgodnie z którym kryteria socjalne wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie pozostają względem siebie w konkurencji ani w alternatywie, a ich kolejność ma charakter przypadkowy, zatem to charakter usługi wyznacza, czy decydująca do jej przyznania okaże się sytuacja życiowa, rodzinna czy też materialna. Płatnik składek wywodzi z powyższego, że odrzucić należy zapatrywanie, że wszystkie kryteria socjalne muszą wystąpić równocześnie. Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie powyższy pogląd podziela o tyle, że istotnie żadnemu z ww. kryteriów socjalnych nie można przyznać pierwszeństwa, jak również nie jest konieczne wystąpienie ich wszystkich w stosunku do konkretnej osoby. Sąd odwoławczy nie ma jednak wątpliwości, że w procesie przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wszystkie trzy czynniki powinny zostać zbadane. Użyte w art. 8 ust. 1 ustawy sformułowanie „uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej” w ocenie Sądu oznacza, że kryteria te mają charakter wzajemnie uzupełniający się, a zatem ostatecznie możliwa jest sytuacja, gdy o przyznaniu świadczenia lub o jego wysokości zadecyduje jedno z tych kryteriów. Nie uprawnia to jednak pominięcia oceny pozostałych czynników. Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie nie podziela zatem ostatecznej konkluzji, do jakiej doszedł w przywołanych przez apelującego orzeczeniach Sąd Apelacyjny w Białymstoku, iż okoliczności faktyczne sprawy mogą uzasadniać zastosowanie wyłącznie jednego z kryteriów socjalnych wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że gdyby nawet hipotetycznie zgodzić się ze stanowiskiem o dopuszczalności stosowania tylko jednego z kryteriów wskazanych w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, to w niniejszej sprawie płatnik składek nie wykazał, aby dokonał w odniesieniu do pracowników właściwej oceny choćby tego jednego kryterium. Jak już bowiem wyżej wskazano ustalenie grupy zawodowej, do której należy pracownik i związanej z nią wysokości wynagrodzenia nie wyczerpuje ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej, a nawet wycinka tej sytuacji w postaci wysokości uzyskiwanych dochodów. Nie jest bowiem wykluczone, iż poszczególni uprawnieni uzyskiwali dodatkowe dochody poza wynagrodzeniem za pracę. Nie bez znaczenia pozostaje także okoliczność, że nawet w ramach poszczególnych grup wynagrodzenia znacznie różniły się między sobą (zwłaszcza w ramach grupy II – od 1.800 zł do 6.999 zł).

Zasadny jest również dalej idący wniosek, zgodnie z którym - nawet w przypadku, gdyby pominąć kwestię zgodności procedury wydawania pracownikom bonów świątecznych w oparciu o postanowienia obowiązującego u pracodawcy regulaminu tj. w oparciu o wyniki weryfikacji sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej poszczególnych uprawnionych, w realiach niniejszej sprawy - płatnik składek nie wykazał realizacji celu socjalnego przedmiotowego świadczenia, przy czym nie kwestionuje on, że cel taki – w świetle art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych – jest konieczny. Wydawania bonów jedynie w oparciu o przynależność do konkretnej grupy zawodowej, przy znacznym zróżnicowaniu występujących w jej obrębie zarobków, nie można bowiem – w ocenie Sądu odwoławczego - uznać za działanie uzasadnione celem socjalnym.

O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być zatem mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Założenie, aby nie różnicować pracowników (także w obrębie danej grupy zawodowej), jest sprzeczne z celem, jakiego ma służyć Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. W przywoływanym już wyroku z dnia 20 czerwca 2012 roku, sygn. I UK 140/12 Sąd Najwyższy stwierdził, że świadczenia przyznane bez zachowania indywidualnej oceny każdego przypadku naruszają obowiązujący Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i w istocie uznać należy, że świadczenia te zostały wypłacone wprawdzie z funduszu socjalnego, lecz nie na warunkach wynikających z Regulaminu, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1999 r. w sprawie poszczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Co prawda przyznawanie świadczeń socjalnych w jednakowej wysokości pracownikom, których sytuacja materialna i rodzinna jest zbliżona, nie narusza art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jednakże każdorazowe przyznanie takiego świadczenia powinno być rozpatrzone indywidualnie w sposób przewidziany w regulaminie, co – w okolicznościach niniejszej sprawy – nie miało miejsca. Przyznanie świadczenia poza wymaganym trybem - nawet za ewentualną zgodą organizacji związkowej, czy też przedstawiciela pracowników, oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Wskazana zasada przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych według kryterium socjalnego determinuje pozyskiwanie przez pracodawcę miarodajnych informacji o tym m.in. czy i jakie dochody osiąga pracownik poza zakładem pracy, w którym ubiega się o świadczenie oraz, jaka jest sytuacja życiowa wszystkich jego członków rodziny, z którymi prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Uzyskanie takich informacji następuje poprzez złożenie przez osoby uprawnione do pomocy z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych pisemnych oświadczeń, dotyczących ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (por. wyrok SN z dnia 8 maja 2002 roku w sprawie I PKN 267/01, LEX nr 84080).

Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jakie obowiązywały u płatnika składek w okresach objętych sporem przewidywały, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów. Wysokość bonów miała różnicować grupa pracownicza. Jednakże regulaminy stanowiły, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona miała być od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a podstawę do przyznania świadczeń stanowić miał średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej za okres ostatnich trzech miesięcy. Przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób.

Wobec powyższych postanowień regulaminów należało uznać, że zróżnicowanie przez ubezpieczonego wartości bonów świątecznych jedynie w zależności od grupy pracowników, do której przynależała dana osoba, co nastąpiło zgodnie z zarządzeniami Prezesa Sądu Okręgowego w Elblągu nr 160/07 z dnia 30.10.2007 r., nr 112/08 z dnia

28.10.2008 r., nr 231/09 z dnia 21.10.2009 r., nr 197/10 z dnia 03.11.2010 r. oraz nr 257/11 z dnia 31.10.2011 r. stanowiło naruszenie postanowień regulaminów oraz ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Zarówno w/w ustawa w art. 8 ust. 1, jak i regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (w punkcie 2 części II) wymagały, aby przyznawanie świadczeń dla osób uprawnionych następowało z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Prezes Sądu Okręgowego w Elblągu wydając zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego dla osób uprawnionych całkowicie pominął ocenę ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wymagały od ubezpieczonego ustalenia wartości bonów towarowych w oparciu o ustaloną sytuację życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, przy czym przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób.

Wydane przez płatnika składek zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego w sposób oczywisty naruszyły powyższe kryteria, gdyż wartość bonu ustalono w oparciu o przynależność pracownika do danej grupy pracowników (sędziowie, asesory, referendarze, asystenci sędziego, pracownicy administracji, kuratorzy, aplikanci, pracownicy obsługi, renciści i emeryci, sędziowie w stanie spoczynku). Nie zastosowano zatem określonego w regulaminach kryterium dochodowego na członka rodziny.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo zatem ustalił, iż wydanie zainteresowanej bonów świątecznych dokonane zostało z naruszeniem zasad wynikających z ww. przepisów. Nie realizowały one bowiem celów działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przyznanie spornych świadczeń nie zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z funduszu. Płatnik składek nie wykazał w żaden sposób, aby przydział świadczenia w konkretnej wysokości został poprzedzony analizą sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej zainteresowanej. Sąd odwoławczy zwraca uwagę, iż płatnik składek – Sąd Okręgowy w Elblągu nie wykazał, aby starał się ustalić sytuację materialno – rodzinną poszczególnych pracowników.

Reasumując, należy wskazać, że u płatnika składek nie były stosowane postanowienia Regulaminu, mimo bowiem istniejącego zapisu o obowiązku złożenia wniosku wraz z oświadczeniem o stanie majątkowym rodziny, żaden z pracowników takich dokumentów nie złożył. Jednakże co najistotniejsze jedynym kryterium przyznawania świadczeń socjalnych w postaci bonów świątecznych była przynależności pracownika do danej grupy zawodowej. Tym samym należało uznać, iż w sądzie nie stosowano opisanej wyżej procedury i kryteriów przyznania świadczeń. Różnicowanie wypłaty świadczeń socjalnych w oparciu o rodzaj stanowiska pracy nie jest kryterium, o jakim mowa zarówno w obowiązującym w Sadzie Okręgowy w Elblągu Regulaminie, jak i przepisach prawa.

Jedynie na marginesie powyższych rozważań Sąd Apelacyjny wskazuje, iż na charakter motywów, jakimi pracodawca kierował się przy podziale bonów świątecznych, wskazuje treść odwołania, w którym wskazuje się na możliwość negatywnego nastawienia pracowników do pracy komisji socjalno-bytowej w sytuacji, gdyby komisja dogłębnie badała sytuację życiową każdego uprawnionego, na związaną z tym znaczną ilość obowiązków obciążających członków komisji, jak również na fakt, że nadmierne zróżnicowanie wysokości bonów świątecznych mogłoby powodować zadrążnienia w zespołach pracowników wykonujących jednakowe czynności i powstanie atmosfery nieufności.

Zgodnie z wyjaśnieniem Sądu Najwyższego udzielonym w wyroku z dnia 16 września 2009 r. (I UK 121/09, LEX nr 537030), jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Świadczenia wypłacone przez pracodawcę niezależnie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. W sytuacji, gdy wszyscy pracownicy (w stanie faktycznym niniejszej sprawy – wszyscy pracownicy należący do danej grupy zawodowej) otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy i przez swoje działania uszczuplać funduszu socjalnego przeznaczonego dla załogi. W takiej sytuacji wypłata bonów nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, co oznacza, że bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek. Nie zachodzi tu zatem wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Reasumując, podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego okazały się niezasadne, a Sąd I instancji prawidłowo ustalił, iż bony świadczone wydane zainteresowanej w miesiącu grudniu lat 2007 - 20011 z pominięciem kryterium socjalnego określonego w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek.

Mając na uwadze powyższe rozważania prawne Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację płatnika składek jako bezzasadną, jak w pkt I sentencji.

W pkt II sentencji Sąd Apelacyjny zasądził od Sądu Okręgowego w Elblągu na rzecz pozwanego organu rentowego, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013, poz. 490), kwotę 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.